

*УДК 339.972**Вінська О.Й.**

КОМПЛІМЕНТАРНА МОДЕЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНИХ СТАНДАРТІВ ЄС: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Проблема підтримки та стимулювання розвитку аграрного сектору є доволі суттєвою як для країн-лідерів так і для держав «третього світу», адже потребує постійних дотацій, субсидій та застосування інших механізмів регулювання. У наш час світ переживає глибоку продовольчу кризу, адже за останні декілька років світові ціни на продовольство зросли вдвічі, відтак соціальну та політичну значущість сільського господарства важко переоцінити, особливо коли мова йде про гарантування продовольчої безпеки. Країни-члени Європейського Союзу витрачають значні фінансові ресурси на регулювання сільського господарства, щоб забезпечити своє населення достатньою кількістю продуктів харчування за доступними цінами та зберегти «європейську аграрну модель» з усіма притаманними їй ознаками такими, як багатофункціональність, соціальна спрямованість та стійкість розвитку сільської місцевості. Більше того, наразі можна спостерігати поступову відмову ЄС від прямих інтервенцій у аграрний сектор з метою стимулювання виробництва, натомість перевага надається раціоналізації фінансування та непрямій підтримці, що є дозволеною в рамках СОР. З огляду на це, досвід Європейського Союзу щодо впровадження компліментарної моделі регулювання аграрних стандартів є неперевершеним і у багатьох відношеннях показовим для України, яка прагне здійснити масштабні аграрні реформи у своїй економіці.

Сільське господарство Європейського Союзу регулюється в рамках Спільної аграрної політики (САП) ЄС, що представляє собою єдину для всіх держав-членів політику у галузі сільського господарства, яка спрямована на створення необхідних умов для формування і розвитку багатофункціонального, стійкого та конкурентоспроможного аграрного виробництва у межах інтеграційного угруповання. Здійснення САП відбувається через ряд взаємопов'язаних інструментів, які групують у два основні стовпи: перший стовп містить інструменти, що забезпечують функціонування спільного внутрішнього ринку та підтримку доходів фермерів, а другий - розвиток сільської місцевості.

Фінансування заходів в межах першого стовпа (експортні субсидії; інтервенційні заходи для регулювання ринків аграрних товарів; прямі платежі фермерам в рамках САП; заходи щодо інформування та просування аграрних товарів країнами-членами ЄС як на спільному так і на світових ринках; витрати на реструктуризацію цукрової галузі; програми популяризації споживання фруктів у школах; ветеринарний контроль та контроль за якістю продуктів харчування та тваринних кормів, заходи фіто-санітарного контролю; просування фермерської продукції безпосередньо Комісією ЄС або через міжнародні організації; заходи щодо збереження, класифікації, збирання та використання генетичних ресурсів у фермерстві; впровадження та функціонування інформаційних систем обліку на фермах; системи анкетування фермерів; витрати щодо рибних ринків) здійснюється з

* асистент та аспірантка кафедри міжнародної економіки ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана»

наднаціонального джерела - Європейського Фонду Гарантій сільському господарству (The European Agricultural Guarantee Fund- EAGF). Цей фонд має функціонувати протягом 2007-2013 років та профінансувати дотації аграрному сектору на суму понад 313,2 млрд. євро, що будуть надаватися Комісією ЄС країнам-членам у формі щомісячних відшкодувань на базі декларації видатків.

В свою чергу, фінансування заходів другого стовпа САП (підвищення конкурентоспроможності сектору сільського господарства та лісництва; збереження довкілля та сільських ландшафтів; покращення якості життя у сільських територіях та диверсифікація сільської економіки; програма «Лідер») здійснюються через Європейський фонд сільського розвитку (European Agricultural Fund for Rural Development- EAFRD). Цей фонд також має діяти протягом 2007-2013 років та профінансувати видатки у обсязі близько 96,2 млрд. євро.

Слід зазначити, що Європейський фонд сільського розвитку доповнює національні, регіональні та місцеві заходи, які відповідають пріоритетам всього союзу, тому його витрати управляються спільно Комісією та країнами-членами. Відповідно, кожна держава ЄС надає національний стратегічний план на 2007-2013 роки, що відповідає стратегічним цілям, затвердженим Співтовариством. Відтак, можна констатувати, що важливим принципом Європейського Союзу в сфері управління другим стовпом САП є принцип компліментарності, що полягає у співучасті наднаціональних та місцевих фондів у фінансуванні витрат на регулювання аграрного сектору економіки угруповання. Держави-члени можуть додатково направляти від 20 до 50% коштів з національних бюджетів на такі напрями, як: професійне навчання для фермерів; модернізацію фермерських господарств; підвищення доданої вартості аграрних продуктів; агроекологічні платежі та виплати на заліснення територій; розвиток мікропідприємств на селі; заохочення сільського туризму; стратегії локального розвитку тощо. Таким чином, це гарантує додаткове фінансування сільської місцевості у розмірі від 19,24 до 48,1 млрд. євро. Більше того, непряма підтримка сільському господарству ЄС на умовах компліментарності (від 50 до 85%) направляється й через структурні фонди угруповання - Європейський Фонд Регіонального Розвитку, Європейський Соціальний Фонд та Фонд Згуртування. Вплив таких дотацій на фермерів важко переоцінити, адже модернізація інфраструктури знижує витрати аграрних виробників й підвищує їх конкурентоспроможність.

Отже, аграрний сектор ЄС характеризується значним рівнем регулювання, що здійснюється в рамках Спільної Аграрної Політики. Відтак, і фінансування сільського господарства є вагомим та провадиться як напряму через Європейський Фонд Гарантій сільському господарству та Європейський фонд сільського розвитку, так і побічно через структурні фонди угруповання. Частина підтримки сільському господарству надається згідно принципу компліментарності, що передбачає спільне фінансування проектів, як з бюджету ЄС, так і з локальних бюджетів країн-учасниць. Впровадження такого принципу допомагає уникнути споживацьких настроїв на місцях, адже частина коштів (від 15 до 50%) надходить з конкретних регіонів. Такий комплексний підхід до підтримки аграрного сектору економіки допомагає ЄС розвивати дійсно стале та багатофункціональне сільське господарство з достатньо високим рівнем соціальних гарантій для фермерів та якісними продуктами харчування для європейських споживачів.